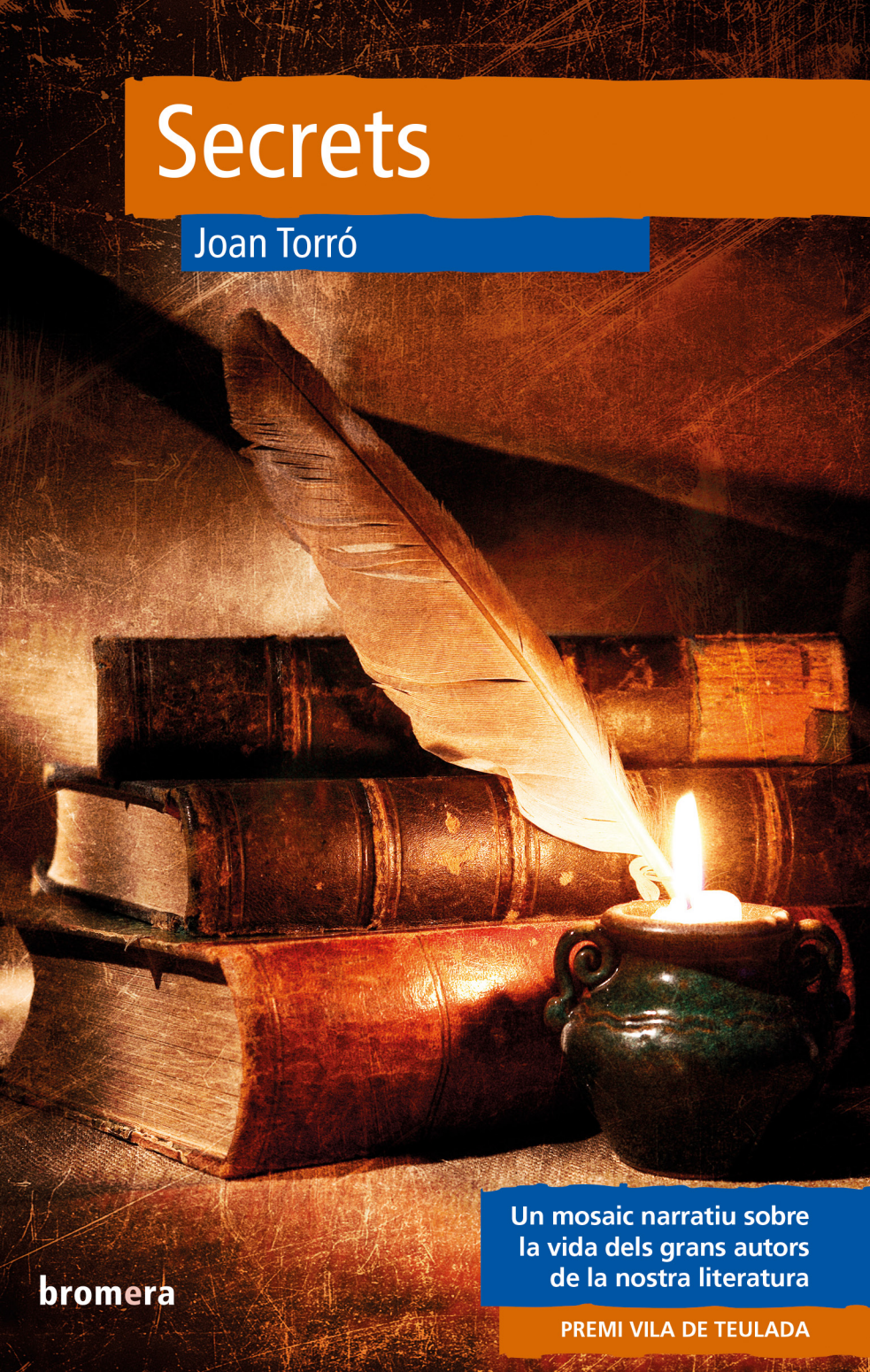

Secrets

Joan Torró

bromera

Un mosaic narratiu sobre
la vida dels grans autors
de la nostra literatura

PREMI VILA DE TEULADA

Tot va començar una vesprada bascosa d'estiu en què l'avorriment i l'atzar em van conduir cap a la Seu de València perquè m'abellia veure de bell nou les excel·lències de la catedral; com ara la famosa *moixama*, la làpida que ens recorda que «Jo soc aquell qui en la mort prenc delit», o els àngels músics. Com que de mística el meu cervell n'admet la justeta, vaig decidir acabar la visita pujant al campanar, el mític Micalet que ofereix als visitants de la ciutat una panoràmica que paga la pena. Això devien dir tots els fullets turístics perquè les escales estaven de gom a gom, cosa per la qual vaig declinar l'ascensió dels 207 graons. Quan ja me n'anava, vaig observar que a la soca de l'escala hi havia una porteta que tenia obert un badallet d'un dit; la curiositat va poder més que la sensatesa i m'hi vaig abocar.

Per a la meua sorpresa, el Micalet tenia escales amunt i escales avall, també caragolades; únicament esperava que no foren altres 207 graons. Dues coses m'omplien de neguit: la foscor, que vaig combatre amb la llanterna del mòbil, i la por que algú tancarà la porteta per fora i haver-me de quedar a l'úter del Micalet almenys una nit. En aquell moment, però, em vaig sentir valent i vaig continuar la davallada. No sé quants graons vaig baixar, se'm va oblidar dur-ne el compte, però van ser-ne molts. Quan s'acabava l'escala, hi havia un barandat que anava fins a la paret. Si els fonaments eren com el campanar, devia trobar-me en una sala octogonal, les dimensions de la qual feien insu-

ficient la llum de la llanterna. En arribar al final del sisé costat i il·luminar el seté i part del huité, el cor em va fer una pausa: m'havia paregut veure figures humanes. «Qui està per ací?», vaig dir. En acostar-me una miqueta, em vaig tranquil·litzar, eren estàtues que representaven figures humanes; n'hi havia quatre i es trobaven sobre un pedestal de metre i mig o més d'alçada.

M'hi vaig acostar tímidament i vaig enllumenar la primera de l'esquerra. La vestimenta em remetia als tòpics d'un trobador medieval; representava un home amb els cabells llargs i bona barba; una ploma a la mà dreta i un pergamí a l'esquerra consolidaven la meua teoria. La segona era més gran i representava un home corpulent vestit amb un hàbit de framenor, els cabells i la barba els tenia llarguíssims; vaig suposar que devia ser algun monjo important. El tercer i el quart duïen una vestimenta més moderna que les dues anteriors, potser de dues centúries més tard; ambdós duïen una ploma a la mà dreta, a l'esquerra, el primer duïa un pergamí i el segon, un llibre ben gruixut. Per pura lògica, vaig enllumenar el pedestal perquè moltes vegades hi venia el nom. Efectivament; el primer era un trobador occità anomenat Peitieu; el segon era Ramon Llull que, tot i no haver fet vots, vestia hàbit de monjo; el tercer era Ausiàs March, el poeta saforenc, i el quart, Joanot Martorell, amb el seu *Tirant* a la mà.

—Si no fóreu estàtues, m'agradaria tindre una conversa amb vosaltres —els vaig dir, conscient que em trobava a soles en aquella sala.

Com que no hi havia res més a veure, vaig tornar a il·luminar les estàtues amb una pregunta que em travessava

el cervell d'orella a orella: Què feien aquelles estàtues a les entranyes del Micalet i no estaven exposades en algun lloc públic, sent com ho eren, els avis i els pares de la nostra literatura? Em vaig tornar a acostar als pedestals, els meus ulls estaven a l'altura del calcer de les estàtues, imatge clara d'on els arribàvem els que hui ens sentim atrets per l'escriptura.

—Si no fóreu estàtues... —vaig tornar a dir, i me'n vaig anar.

—I si no ho fórem? —va dir algú des del fons de la sala.

Vaig sentir un calfred generalitzat, el cor bombava sang a tort i a dret per tal d'acudir a totes les emergències que el cos sencer sol·licitava. Algú devia haver baixat al soterrani del Micalet sense que jo me n'adonara i em feia una broma de mal gust. Em vaig girar, vaig il·luminar totes les estàtues i després tots els racons, els pocs que hi havia. Definitivament, tot devia haver sigut fruit de la meua imaginació, que en tinc bona cosa; així que vaig decidir anar-me'n abans que m'arribara el deliri, tot i això vaig voler respondre a la pregunta que havia sobrevolat la sala.

—Si no fóreu estàtues, m'agradaria tindre una conversa amb vosaltres —vaig dir mentre me n'anava.

—I per què te'n vas?

En aquell moment se'm va descompondre el cos; si em punxen amb una agulla, no em trauen ni una goteta de sang. Vaig dirigir la llanterna cap a la primera estàtua i vaig veure que gesticulava amb els músculs de la cara. Sí, home! I m'havia de passar a mi, que tinc imaginació de sobra per a fer parlar una estàtua. La realitat superava les meues expectatives.

—Soc el cavaller Peitieu, d'Occitània. Per si és del vostre interès, us diré que soc el primer que va fer poesia en vulgar, poesia cortesana. Ja sabeu de què parle, no? I aquest del meu costat —deia mentre li feia una colzadeta amistosa— és Ramon Llull.

—Idò! I ara què voleu? —va dir amb veu profunda de canonge—, un altre que ens ha despertat, alguna cosa deu voler. Valencianets! —va dir mirant les estàtues de la seua esquerra.

—Jo soc aquell...

—Ja anem! Cunyat, tota la vida i tota la mort igual, quina pasteta d'home!

—Basta la bona pasta, cavalleret desinflat!

—No els aguante! —va exclamar Llull—. Peitieu, dis-los alguna cosa!

—Senyors —va dir-los refinadament Peitieu—, un home ens ha despertat, segurament deu tindre alguna cosa a dir-nos.

De sobte em vaig sentir com Diògenes davant d'Alexandre el Gran i els vaig demanar una ximpleria, no res.

—M'he passat tota la vida admirant-vos, sempre envoltats d'una aura que, sens dubte, us mereixeu, i sempre us he vist allà dalt, al nostre Parnàs: el Canigó, la Mariola o el Puig Major; i ara, fa estona que alce el cap per a veure les vostres senyories. No em concediríeu el favor de baixar del pedestal i veure'ns als ulls, fit a fit?

El salt que van fer els quatre alhora van somoure els fonaments del campanar, o això em va semblar a mi. Em vaig sentir completament intimidat, com si quatre delinqüents vingueren a saldar algun compte antic i impagat. En aquell moment, que les estàtues parlaren em semblava brossa de

riu, em resultava, fins i tot, normal; però que baixaren del pedestal i em tornaren a preguntar què volia saber, encara em costava d'empassar.

–Anem per parts –Llull semblava dur la mà– i per ordre. Que siga l'edat qui mene la conversa. Senyor...

–Joan, em dic Joan, i soc valencià d'Ontinyent, per a servir-vos.

–Vàtua Déu, senyor Joan, podeu començar pel trobador; després, jo mateix us atendré, en acabant el poeta March i, finalment, el romancer del Martorell.

–Jo no soc romancer! –es va queixar Joanot.

–No ni què! –va recolzar el poeta–. Per a dir «mare, em cague» escribiu quaranta pàgines.

–I vós –a Martorell se li encenia la sang–, ho volem dir tot en quatre versos i no us entén ni el més avesat dels lletraferits.

–Silenci! –A Llull se li posaven els cabells verds.– Als dos se'ls ha de valorar en el seu punt just, però ara hauríem d'escoltar el que vol de nosaltres el cavaller Joan.

–Cavaller? –Martorell no hi estava d'acord.– Aquest home que vist pantalons curts i samarreta de colors és un cavaller? A això hem arribat? Jo...

–No soc cavaller, però tinc 140 cavalls que arrossegueu el meu carruatge (això m'havien dit a la concessionària d'automòbils).

–Cent quaranta? Deveu ser un gran senyor! –Martorell es fregava els ulls.

–Senyor –li vaig haver d'aclarir–, es diuen cavalls, però, en realitat, no ho són, és com si el vostre cunyat parlara d'un peix en lo bosc trobat.

–Ah! Borumballa, doncs!

–Hi haja pau, cavallers, hi haja pau. –Peitieu es ficava enmig de la picabaralla.– Podeu fer-nos una única pregunta a cada un de nosaltres. Penseu-la bé i seguïu l'ordre de l'edat.

Clar, eren genis de la literatura i em concedien un desig per cada un dels genis. Tenia clar que tota aquella situació estava embolcallada per un somni o alguna estranya al·lucinació, així que vaig optar per seguir el joc i veure fins on em conduïa aquell desfici. Les quatre estàtues es van posar de braços encreuats i en el mateix ordre d'edat en què estaven al pedestal. Vaig fer com si passara revista a una formació militar, allò de tindre aquelles excel·lències literàries tan a l'abast em produïa calfreds i sensacions contradictòries, sobretot per la limitació d'una pregunta per personatge.

Per al cavaller Peitieu, com que ja m'havia avançat que va ser el primer a escriure poesia en vulgar, ho vaig tindre clar: volia saber per què ho va fer, per què escriure poesia i per què en llengua vulgar i no en llatí, que era la llengua en què s'esplaiaven els poetes.

Vaig fer una passa cap a la meua dreta i em vaig trobar amb el segon geni: Lull. Amb aquest, la limitació de fer només una pregunta em rosegava la consciència com un corcó de tantes que me'n venien al cap. Vaig optar per una que necessàriament, en ser resposta, inclouria detalls deliciosos de la vida del savi mallorquí. El *Llibre d'Amic e Amat* havia d'amagar algun secret sucós, així que li vaig preguntar els motius i la inspiració per a escriure aquell llibret tan extraordinari.

El següent interlocutor era el poeta, i la pregunta que em va vindre al cap era de caràcter personal, però que in-

cloïa la poesia per necessitat. Com podia ser que un home amb els peus tan arrelats a la terra acabara fent poesia? Tothom sabia que havia fet produir la terra que posseïa i que no li tremolava el pols a l'hora de traure algun profit econòmic, com ara els dots que van aportar les dues dones al matrimoni o el mateix fet de ser falconer del rei, és a dir, no feia puntada sense fil.

A Martorell, l'últim interlocutor, li anava a preguntar les circumstàncies que van envoltar l'ensorrament econòmic que va patir la seua família, però abans de fer la pregunta em vaig fixar en el llibre que duia a la mà. Per força havia de ser el *Tirant*, però algunes lletres semblaven ballar en una revetla decadent, tant era així que es llegia: «Tirà lo Black». Amb el dit índex de la mà dreta assenyalant el llibre, no va caldre enunciar la pregunta.

El temps no existia mentre els quatre, un per un, responien als preguntats que els havia fet. Havia pensat enregistrar-ho tot amb el mòbil, però l'ús continuat de la llanterna havia deixat la bateria sota mínims, cosa per la qual vaig parar més atenció que en tota la meua vida, conscient que qualsevol detall que se m'escapara podria ser determinant. Els vaig transmetre la meua preocupació i de seguida li van llevar importància.

—Tu escrius, no? —va tractar de tranquil·litzar-me Lull—. Doncs queda't amb allò essencial i li dones la teua forma personal.

Com si un rellotge d'arena haguera deixat caure l'últim gra, l'encontre es va acabar. Els quatre em van desitjar sort literària i van tornar al seu pedestal just en el moment en què algú baixava per les escales preguntant si hi havia algú

allà baix. Vaig respondre que sí, que m'havia desorientat a causa del mareig que em produïa l'escala de caragol i havia acabat en la sala de les estàtues.

—Quines estàtues? —em va dir l'home.

En girar-me, vaig comprovar que no hi havia res, la sala octogonal estava completament buida.